

MEĐUNARODNE ŽELJEZNIČKE VEZE ČVORA ZAGREB 2024. GODINE

Željeznički putnički promet vrlo je relevantna tema za prometno-geografska i prostorno-planerska proučavanja. Jačanjem prometne povezanosti željezničkom mrežom omogućavaju se frekventnije dnevne migracije, povezuju se sela, gradovi, čitave regije i države u kompleksan sustav, mijenjaju se prostorna struktura naselja i obrasci naseljenosti. Željeznički čvorovi, mjesta križanja više prometnih pravaca, ključne su točke toga sustava. Po broju putnika i putničkih vlakova, kao i po svojem geografskom položaju, zagrebački je željeznički čvor danas najznačajnije željezničko čvorište u Hrvatskoj. Osim nacionalnog značaja koji se ogleda u velikom broju putničkih i teretnih željezničkih linija koje počinju ili završavaju u Zagrebu, na međunarodnoj razini posebno je značajan kao mjesto križanja tri velika prometna koridora uključenih u TEN-T mrežu Europske unije. Dok se u teretnom prometu, posebno od liberalizacije prijevoza, donekle može govoriti o pozitivnom razvoju obujma prometa od ulaska Hrvatske u Europsku uniju, u putničkom željezničkom prijevozu značaj Zagreba kao prometnog čvora trenutno nije na razini koju imaju brojni drugi veliki gradovi u državama članicama Europske unije u Srednjoj i Južnoj Europi.

Prof. dr. sc. Miroslav Sić 1992. godine za Geografski glasnik napisao je članak pod naslovom *Zagreb kao središte međugradskog željezničkog (intercity) prometa* (Sić, 1992) u kojemu je raspravljao o značenju i perspektivi Zagreba kao središta međugradskog željezničkog prometa u što je uključio i niz međunarodnih željezničkih linija. Unatoč ratnim zbivanjima na području Hrvatske, Zagreb je bio izravno povezan s četiri važne međunarodne destinacije – Venecijom, Münchenom, Bečom i Budimpeštom, a na vlakovima koji su prometovali prema tim destinacijama postojali su i izravni vagoni koji su se dalje transferirali na vlakove za Ženevu, Milano i Rim (preko Venecije), Zürich (preko Villacha i Innsbrucka) te Moskvu i Kijev (preko Budimpešte) (Sić, 1993). U kasnijim godinama obnovljen je promet prema Srbiji, Bosni i Hercegovini, Sjevernoj Makedoniji i Grčkoj.

U geografskoj bibliografiji nakon radova prof. dr. sc. Sića o željezničkom prometu u Zagrebu s početka 1990-ih nije bilo radova na tu tematiku, a kroz posljednja tri desetljeća došlo je do mnogo promjena, kako u željezničkom prometu u Hrvatskoj i Europi, tako i u društveno-političkom, gospodarskom i tehnološko-infrastrukturnom okruženju, što je utjecalo na značajne promjene u dostupnosti međunarodnog željezničkog prometa u čvoru Zagreb.

Mrežu međunarodnih putničkih vlakova u čvoru Zagreb u svibnju 2024. čine četiri dnevna i dva noćna para međunarodna vlaka prikazanih na priloženoj karti (sl. 1). Od dnevnih vlakova svakodnevno prometuju:

- EC 158/159 Zagreb – Maribor – Graz i obratno,
- IC 201/204 Zagreb – Budimpešta i obratno,
- B 210/211 Vinkovci – Zagreb – Villach i obratno te
- EC 212/213 Zagreb – Villach i obratno.

Zagreb je Euronight vlakovima EN 414/415 također svake noći povezan sa Stuttgartom i Zürichom. Vagoni za Stuttgart i Zürich voze spojeni u jedan vlak do austrijskog kolodvora Schwarzach-St. Veit u pokrajini Salzburg, gdje se odvajaju svaki u svojem smjeru.

Tijekom ljetne sezone od svibnja do rujna tri puta tjedno prometuju dva dodatna vlaka koja se zaustavljaju u zagrebačkom zapadnom kolodvoru – EN 1152/1153 Split – Zagreb – Beč – Bratislava i obratno. Kroz Zagreb od sredine lipnja do kraja rujna prolazi i sezonski noćni vlak B 1204/1205 Adria, koji povezuje Split i Budimpeštu, ali se ne zaustavlja da bi primio putnike. Time je jedina veza Zagreba i Budimpešte ostala dnevna veza vlakovima IC 201/204.

Ovi podatci ukazuju na to da je obujam prometa, posebice onih na izravnim međunarodnim linijama iz Zagreba vrlo sužen. Prometni čvorovi koji su u dnevnom prometu izravno dostupni iz Zagreba su Villach, Graz i Budimpešta, što su u biti najbliži čvorovi do kojih se može doći iz Hrvatske u susjednim državama članicama Europske unije. U tim je čvorovima moguće presjedanje prema daljnjim europskim destinacijama. Željeznički putnički promet u obližnjim srednjoeuropskim državama organiziran je na principu taktnog voznog reda gdje se umjesto premještanja izravnih vagona s jednog vlaka na drugi mnogo više favoriziraju presjedanja na duljim relacijama, kako bi vozni red bio što točniji, što je i bio jedan od razloga zašto je Zagreb izgubio dio svojih veza. U noćnom prometu Zagreb je cijele godine svakodnevno povezan s dva velika europska prometna čvorišta, Zürichom i Stuttgartom, otkud je u razmjerno kratkom roku moguće doći do velikog broja destinacija u Srednjoj, Zapadnoj i Južnoj Europi. S druge strane, Zagreb nije povezan ni sa Srbijom ni Bosnom i Hercegovinom, što značajno umanjuje njegovu važnost kao prometnog čvora, jer je vezama prema Sloveniji i Mađarskoj samo ishodište ili odredište, a nije mjesto gdje će putnici moći nastaviti svoj put na neku drugu međunarodnu željezničku vezu.

Osobito nakon ulaska Hrvatske u schengenski prostor povećao se potencijal za kvalitetnije povezivanje putničkim željezničkim prometom sa susjednim državama, ponajprije Slovenijom i Mađarskom, ali trenutno nije dovoljno iskorišten. U tom svjetlu ohrabruju mogućnosti koje proizlaze iz politika i financijskih instrumenata Europske unije, koje posebno potiču razvoj željezničkog prijevoza, a na Hrvatskoj je da ih što uspješnije provede. Doista, željeznički promet u Hrvatskoj u narednim godinama očekuju iznimno velike investicije koje su usmjerene na modernizaciju infrastrukture i vozila, kvalitetniju organizaciju prometa i poslovanja, povećanje brzine i jačanje dostupnosti. Uspješnim provođenjem navedenih investicija moglo bi se poboljšati i prometno značenje Zagreba kao čvora i omogućiti njegovu bolju integraciju u europski prometni sustav.

IVAN ŠIŠAK

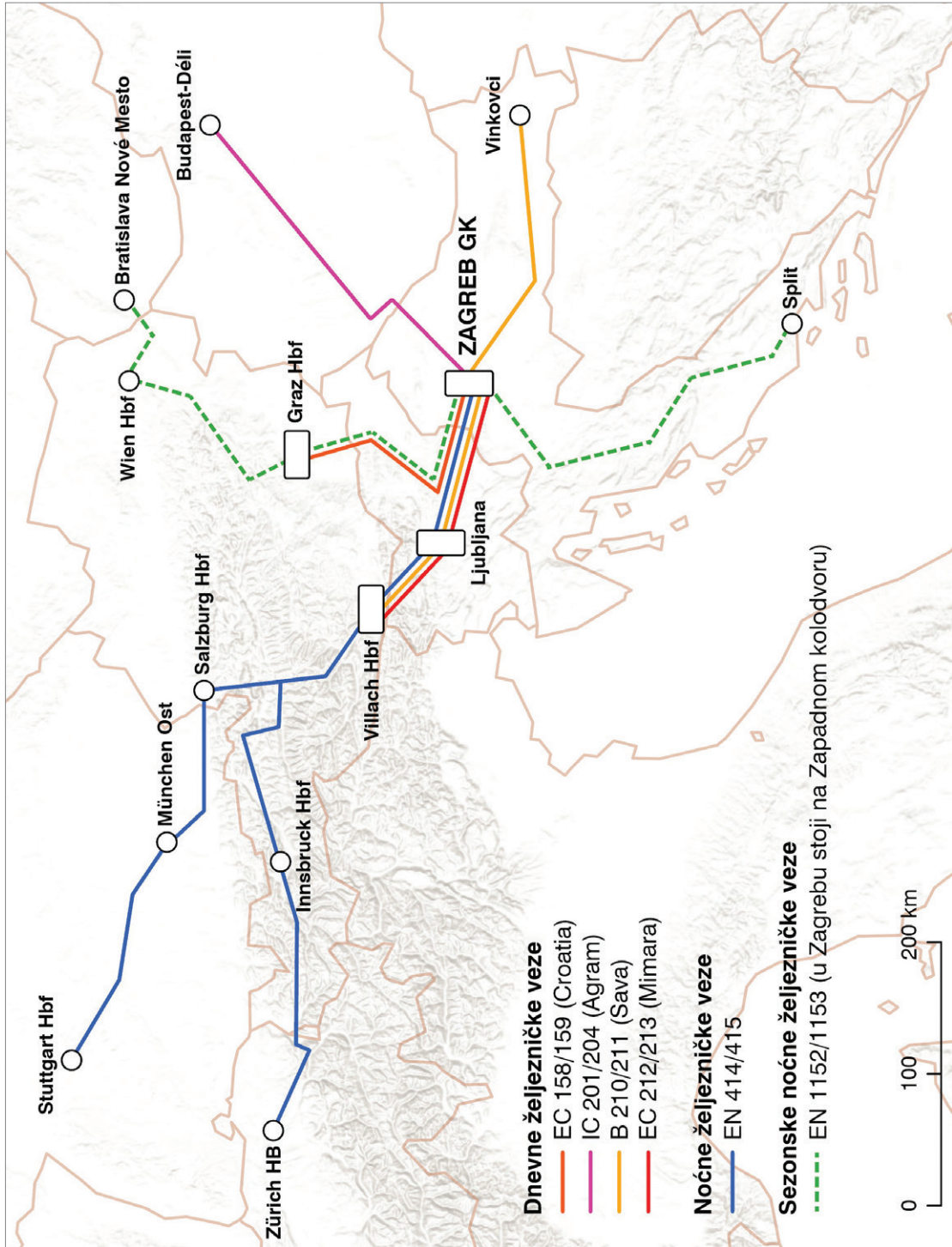
LITERATURA

Sić, M., 1992: ZAGREB KAO SJEDIŠTE MEBUGRADSKOG ŽELJEZNIČKOG (INTERCITY) PROMETA, *GEOGRAFSKI GLASNIK* 54, 151-164.

Sić, M., 1993: PROMETNO ZNAČENJE ZAGREBA, *GEOGRAFSKI HORIZONT* 40 (2), 35-43.

IZVOR

HŽ PUTNIČKI PRIJEVOZ, 2024: VOZNI RED, [HTTPS://WWW.HZPP.HR/VOZNI-RED-11?M=8639&MP=468](https://www.hzpp.hr/vozni-red-11?m=8639&mp=468) (3.5.2024.).

Sl. 1. Međunarodne željezničke veze iz Zagreba u svibnju 2024. godine
Izvor: HŽPP (2024)